

C/2024/3977

25.6.2024

Uverejnenie žiadosti o zápis názvu do registra podľa článku 50 ods. 2 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1151/2012 o systémoch kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny

(C/2024/3977)

Po tomto uverejnení môžu orgány členského štátu alebo tretej krajiny alebo fyzická či právnická osoba, ktorá má oprávnený záujem a je usadená alebo má bydlisko v tretej krajine, do troch mesiacov odo dňa tohto uverejnenia podľa článku 17 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1143 ⁽¹⁾ podať námietku Komisii.

ŠPECIFIKÁCIA VÝROBKU AKO ZARUČENEJ TRADIČNEJ ŠPECIALITY

„SENENO MESO“

EÚ č.: TSG-SI-02988 – 23. 8. 2023

Členský štát alebo tretia krajina Slovinsko

1. **Názov (názvy) na zápis do registra**

„Seneno meso“

2. **Druh výrobku**

Trieda 1.1. Čerstvé mäso (a droby)

3. **Dôvody zápisu do registra**

3.1. *Ide o výrobok, ktorý*

- sa vyznačuje spôsobom výroby, spôsobom spracovania alebo zložením, ktoré sa tradične používajú v prípade daného výrobku alebo danej potraviny
- sa vyrába z tradične používaných surovín alebo prísad

Spôsob výroby mäsa „seneno meso“ (senného mäsa) bylinožravých zvierat je najstaršou formou výroby mäsa. Je založený na najskoršom spôsobe chovu a predstavuje návrat k tradičnému kŕmeniu. V minulosti sa zvieratá pásli počas vegetačného obdobia a v zime sa kŕmili senom získaným na lúkach počas letného obdobia. Jediný spôsob skladovania krmiva bol v sušenom stave a nebolo fermentované ako v prípade niektorých súčasných procesov konzervácie krmiva. Výroba mäsa nezahŕňala geneticky modifikované krmivá ani zvieratá.

3.2. *Ide o názov, ktorý*

- sa tradične používa na označenie špecifického výrobku
- vyjadruje tradičný alebo špecifický charakter výrobku

Na výrobu mäsa „seneno meso“ je a vždy bolo dôležité predovšetkým dobré krmivo, t. j. seno. Seno sa suší na trvalých a orných trávnych porastoch, ale môže sa sušiť aj na sušiakoch na dosiahnutie lepšej kvality, resp. zníženie rizík súvisiacich s počasím. Najstarším sušiakom je pravdepodobne senník (po slovensky *kozolec*), ako sa spomína už v roku 1558. Kľúčový odkaz na senník používaný na sušenie sena na kŕmenie hospodárskych zvierat pochádza z roku 1822. Tieto odkazy potvrdzujú používanie sena ako tradičného krmiva a prevahu tohto typu technológie vo veľkej časti Európy.

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1143 z 11. apríla 2024 o zemepisných označeniach vína, liehovín a poľnohospodárskych výrobkov, ako aj o zaručených tradičných špecialitách a nepovinných výrazoch kvality pre poľnohospodárske výrobky, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1308/2013, (EÚ) 2019/787 a (EÚ) 2019/1753 a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1151/2012 (Ú. v. EÚ L, 2024/1143, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj>).

4. Opis

- 4.1. Opis výrobku, na ktorý sa vzťahuje názov uvedený v bode 1, vrátane jeho hlavných fyzikálnych, chemických, mikrobiologických alebo organoleptických vlastností, z ktorých vyplýva špecifický charakter výrobku

Mäso hovädzieho dobytká, malých prežúvavcov a zvierat čelade koňovité v súlade s platnými právnymi predpismi.

- 4.2. Opis spôsobu výroby výrobku, na ktorý sa vzťahuje názov uvedený v bode 1, ktorý musia výrobcovia dodržiavať, a v relevantných prípadoch aj povaha a vlastnosti použitých surovín alebo prísad a spôsob prípravy výrobku

Mäso „seneno meso“ hovädzieho dobytká, malých prežúvavcov a zvierat čelade koňovité sa líši od štandardného mäsa hovädzieho dobytká, malých prežúvavcov a zvierat z čelade koňovité z hľadiska špecifického výrobného procesu opísaného v tomto bode.

Mäso „seneno meso“ hovädzieho dobytká, malých prežúvavcov a zvierat čelade koňovité sa vyrába tradičnými výrobnými procesmi. Vyznačuje sa zákazom používania fermentovaného krmiva (ako je siláž z kŕmnych rastlín, silážované obilné zrná alebo okrúhle balíky vo fólii) a používania zvierat a krmiva, ktoré sú podľa platných právnych predpisov označené ako „geneticky modifikované“.

Produkcia mäsa „seneno meso“ si vyžaduje, aby sa všetky zvieratá pásli v stáde vždy, keď to podmienky umožňujú. Pasenie musí počas vegetačného obdobia trvať aspoň 120 dní v roku.

Ak nie sú splnené podmienky na pastvu, môže sa upustiť od požiadavky na povinnú pastvu. Musia sa uviesť dôvody upustenia od pastvy. Môžu zahŕňať nadmernú fragmentáciu pôdy, veľkosť, sklon alebo odľahlosť pôdy, zákaz pastvy z dôvodu umiestnenia poľnohospodárskeho podniku, pričom tam pastva nie je povolená, alebo kombináciu týchto dôvodov. Ak pasenie nie je možné, zvieratá musia ostať nepriviazané za podmienok, ktoré umožňujú voľný pohyb zvierat. Pri neobmedzenom pohybe sa musí zohľadniť vnútorný priestor uvedený v tabuľke 1.

Tabuľka 1

Hovädzí dobytok	Vnútorná povrchová plocha (čistá plocha, ktorú majú zvieratá k dispozícii)	
	Minimálna živá hmotnosť (kg)	m ² /kus
	do 100	1,5
	do 200	2,5
	do 350	4,0
	nad 350	5
Dojnice		6
Plemenné býky		10
Ovce		1,5
Jahňatá		0,35
Kozy		1,5
Kozľatá		0,35
Plemenné zvieratá čelade koňovité a zvieratá čelade koňovité vo výkrme	do 100	1,5
	do 200	2,5
	do 350	4,0
	nad 350	5

Zvieratá pred zabitím môžu byť držané v ustajnení najviac 30 dní počas obdobia pasenia.

Obsah sušiny v objemovom krmive musí tvoriť viac ako 70 % na ročnom základe. Obsah sušiny v objemovom krmive sa pre každý poľnohospodársky podnik vypočítava na ročnom základe.

V poľnohospodárskom podniku sa všetky zvieratá v rovnakej kategórii (hovädzí dobytok, malé prežúvavce, zvieratá čelade koňovité) musia chovať v súlade s požiadavkami tejto špecifikácie.

- a) Ak iné druhy zvierat nie sú alebo nemôžu byť chované v súlade s pravidlami týkajúcimi sa mäsa „seneno meso“, pretože nie sú uvedené v špecifikácii, zvieratá a krmivo v poľnohospodárskom podniku sa musia držať oddelene a riadne zaznamenať. Zákaz skladovania a výroby balíkov vo fólii, siláže a fermentovaného krmiva sa vzťahuje na celý poľnohospodársky podnik, a to aj v prípadoch, keď nie všetky druhy zvierat sú chované v súlade s pravidlami týkajúcimi sa mäsa „seneno meso“.
- b) Ak certifikovaný závod na spracovanie mäsa „seneno meso“ vyrába aj iné výrobky, musí zabezpečiť, aby sa certifikované suroviny prijímali a skladovali oddelene od ostatných surovín. V tomto prípade musí byť výroba potravín používajúcich mäso „seneno meso“ oddelená v priestore alebo čase, pričom sa musia prijať všetky opatrenia, aby sa zabránilo miešaniu alebo zmene surovín.
- c) Ak časť spracovateľskej činnosti alebo celú spracovateľskú činnosť vykonáva subdodávateľ, ktorý nie je certifikovaný, musí sa uzavrieť písomná dohoda. Treba zabezpečiť výsledovateľnosť certifikovaných zvierat alebo surovín a umožniť dohľad nad vykonávaním činnosti. Rozsah dohľadu určuje certifikačný orgán vo vzťahu k rozsahu delegovaných činností. Ak bol subdodávateľ certifikovaný v súlade s touto špecifikáciou, nevyžaduje sa žiadny dohľad nad činnosťami subdodávateľa.

Povolené krmivá

- sušené objemové krmivo: seno, sušená lucerna, sušená ďatelina atď.,
- zelené objemové krmivo: pasienky, tráva, lucerna, ďatelina, repka olejná, obilniny, kukurica, listy cukrovej repy atď.,
- koreňové plodiny: krmná repa, repica, kvaka, krmná mrkva atď.,
- slama z rôznych plodín (surová alebo rezaná),
- čerstvé lúčne krmivo,
- sušené obilniny (kukurica, jačmeň, ovos, tritikale, pšenica, raž atď.), sušené repné rezky, sušené pivovarnícke zrná, sušené vedľajšie produkty cukrovarníckeho priemyslu a spracovania obilnín a iné sušené krmivá v komerčne dostupnej forme (ako sú otruby alebo lucernové pelety).

Zvieratá sa počas vegetačného obdobia pasú a v zime sa krmia najmä sušeným objemovým krmivom.

Doplnkové krmivo môže zahŕňať čerstvé kapustovité rastliny, kukuricu, obilniny a koreňové plodiny, ako je čerstvá repka olejná, čerstvý ovos, čerstvá kukurica alebo krmná repa.

V krmnej dávke sa môžu používať krmné strukoviny (bôb obyčajný, hrach, vlčí bôb atď.), olejnaté rastliny (repka olejná, sója, slnečnica atď.) a bielkovinové koncentráty (olejnaté semená a olejnaté múčky, napr. sója, repka olejná, slnečnica, tekvica atď.).

Na pastvinách je povolené poskytnúť zvieratám doplnkové krmivo. Množstvo doplnkového krmiva sa započítava do celkového ročného množstva.

Zakázané krmivá

- siláž z krmných rastlín, ako aj silážované obilné zrná a iné krmivá,
- fermentované krmivo akéhokoľvek druhu,
- vedľajšie pivovarnícke alebo liehovarnícke produkty, zvyšky z lisovacej šťavy alebo z vína (výlisky) a ostatné zvyšky z potravinárskeho priemyslu, ako napríklad čerstvé alebo silážované repné rezky, čerstvé alebo silážované pivovarnícke zrná, čerstvé alebo silážované ovocné výlisky atď.,

- krmivá a krmne zložky vrátane vedľajších produktov v mokrom stave (namočené),
- krmivá živočíšneho pôvodu (mlieko, srvátka, mäsokostná múčka atď.) s výnimkou materského mlieka do odstavenia. Mladé zvieratá je povolené kŕmiť náhradou mlieka do odstavenia alebo do veku 90 dní v prípade hovädzieho dobytku, 45 dní v prípade malých prežúvavcov a 150 dní v prípade zvierat čeľade koňovité.
- močovina.

Krmivá neuvedené v tejto špecifikácii podliehajú pravidlám EÚ týkajúcim sa Katalógu kŕmnych surovín.

Ak pre kŕmnu surovinu nie je k dispozícii skutočný nameraný obsah sušiny v percentách, pri výpočte obsahu sušiny v kŕmnej surovine sa zohľadnia hodnoty stanovené v tabuľke 2. V prípade kŕmív, ktoré sú povolené, ale nie sú uvedené v tabuľke, sa použijú hodnoty stanovené v dostupnej vedeckej literatúre.

Tabuľka 2

Obsah sušiny v krmive, ak nebol stanovený analýzou

Krmivo	% sušiny
seno, slama, lucerna	86
sušená melasa	77
rôzne sušené ďateliny	89
čerstvé zelené krmivo (tráva, lucerna)	20
priemerné zmiešané krmivá	88
bôb obyčajný, hrach (sušený)	87
obilniny (zrná)	88
rôzne múčky/výlisky	88
pivovarské kvasnice (sušené)	90
repné rezky (sušené)	88
kŕmna repa (čerstvá)	15

Na výpočet požiadavky pre minimálny denný príjem krmiva na účely výpočtu obsahu sušiny v objemovom krmive pre každý poľnohospodársky podnik sa hodnoty uvedené v tabuľke 3 považujú za denný príjem sušiny podľa druhu a kategórie zvierat.

Tabuľka 3

Minimálna denná spotreba (kg d. p./deň)

Druhy zvierat, vek alebo dojivosť	Telesná hmotnosť (kg)	Denný príjem (kg d. p./deň)
HOVÄDZÍ DOBYTOK		
Teľatá vo veku 5 – 6 mesiacov	150	3 – 4
Mladý hovädzí dobytok na ďalší chov	200 – 300	4
	300 – 400	6
	400 – 500	8
	500 – 650	9
Mladý hovädzí dobytok na výkrm	200 – 300	7

	300 – 400	8,5
	400 – 500	10
	500 – 650	10,5
KRAVY (dojnice)		
do 2 000 kg/rok	650	11,4
do 4 000 kg/rok Ekvivalent k dojčiacim samiciam	650	14,9
do 6 000 kg/rok	650	17,6
do 8 000 kg/rok	650	19,7
>8 000 kg/rok	650	>20,6
KONE		
Lahká práca	500	7 – 9
Stredne ťažká práca	500	8 – 9
Ťažká práca	500	10
OVCE		
Mliečne plemeno	70	3
Dojčiace samice (1 – 2 jahňatá)	70	1,8
Mladé ovce	40 – 70	1,2
Jahňatá na výkrm	20 – 45	0,8 – 1,6
KOZY		
Mliečne plemeno	70	do 3,5
Dojčiace samice s mláďatami	70	1,8

Výrobcovia mäsa „seneno meso“ musia uchovávať všetky požadované záznamy a podporné dokumenty v takej forme, aby kontrolný orgán mohol kedykoľvek počas kontroly skontrolovať všetky požiadavky stanovené v tejto špecifikácii.

Hnojenie

- Používanie digestátu z čistiarní komunálnych odpadových vôd s kapacitou presahujúcou 50 p. e. (populačný ekvivalent – jednotka vodného zaťaženia zodpovedajúca znečisteniu, ktoré bolo spôsobené dospelou osobou za deň) je zakázané.
- Plochy hnojené digestátom z čistiarní komunálnych odpadových vôd s kapacitou menej ako 50 p. e. sú vhodné na pastvu po uplynutí troch týždňov od posledného hnojenia.

Chemické pomocné látky

Postreky proti lietajúcemu hmyzu sa môžu používať v chovných zariadeniach len vtedy, keď sa v nich nenachádzajú žiadne zvieratá.

Zákaz predaja zvierat

- Na získanie osvedčenia pre mäso „seneno meso“ sa obdobie na konverziu na produkciu sena poľnohospodárskeho podniku alebo zvierat musí zohľadniť v prípade zvierat, ktoré neboli v súlade s touto špecifikáciou chované od narodenia. V prípade uvádzania živých zvierat alebo mäsa na trh je obdobie konverzie dve tretiny veku zvierat do 9 mesiacov a 6 mesiacov v prípade starších zvierat. Predaj živých zvierat a označovanie mäsa ako „seneno meso“ sú pred koncom obdobia konverzie zakázané.

- Ak sa pri kontrole odhalí prípad nesúlady, ktorý má vplyv na štatút mäsa „seneno meso“ (napr. kŕmenie fermentovaným krmivom), musí sa zohľadniť nové obdobie konverzie pre príslušné zvieratá.

Spracovanie

- Mäso „seneno meso“ sa môže takto označovať, ak je čerstvé, chladené, mrazené alebo spracované. Pri spracovaní mäsa sa môžu používať len prídavné látky, ktoré nie sú označené ako „geneticky modifikované“ podľa platných právnych predpisov.
- V mäsových výrobkoch a prípravkoch musí mäso „seneno meso“ tvoriť aspoň 60 % zložiek hotového výrobku.
- Mäso zo zveriny sa môže pridávať do mäsových výrobkov a mäsových prípravkov za predpokladu, že ulovená zver pochádza z oblastí, kde nie je povolené siatie geneticky modifikovaných rastlín.

Názov „seneno meso“ alebo označenie „vyrobené zo senena mesa“ sa môžu používať len vtedy, ak zloženie výrobku spĺňa požiadavky špecifikácie výrobku mäsa „seneno meso“.

Ak je výrobok vyrobený z viacerých druhov mäsa, z ktorých nie všetky druhy sú „seneno meso“, vo vyhlásení o výrobku musí byť jasne uvedené, ktoré mäso je „seneno meso“, ako aj všetky podiely každého mäsa vo výrobku.

4.3. Opis kľúčových znakov, ktorými sa stanovuje tradičný charakter výrobku

Až do roku 1827 boli slovinské Alpy prevažne lesné. Pasienky boli druhou najväčšou kategóriou, ktorá pokrývala 27,5 % plochy, čo naznačuje význam poľnohospodárstva alebo pastierskeho chovu hospodárskych zvierat v tom čase. Lúka predstavovala 12,6 %, orná pôda 4,8 % a ostatné kategórie 9 % (Petek, 2005). Do roku 1929 prevládala v západnej polovici slovinských Álp systém pestovania krmovín s mierne nižším podielom krmovín a s väčším podielom obilnín a koreňových plodín vo východnej polovici. Situácia zostala do značnej miery nezmenená až do roku 1960 (Petek, 2005).

V poľnohospodárskom cenze v roku 2000 bolo z približne 4 440 poľnohospodárskych podnikov v slovinských Alpách zaznamenaných 88 % podnikov v plnej miere určených na živočíšnu výrobu, buď na pastvu hospodárskych zvierat (59 %), alebo na zmiešanú živočíšnu výrobu (29 %) (Petek, 2005).

Výroba mäsa „seneno meso“ je najstaršou formou výroby mäsa, keďže išlo o najskorší spôsob chovu bylinožravých zvierat (hovädzí dobytok, ovce, kozy a zvieratá čeľade koňovité) založený na pasení a kŕmení senom v zimnom období. Na výrobu mäsa „seneno meso“ je a vždy bolo dôležité predovšetkým dobré krmivo. Na farmách sa hovädzí dobytok, ovce, kozy a zvieratá čeľade koňovité často pasú na horských pastvinách s členitým terénom a v horách vo veľkej vzdialenosti od fariem. V zime sa kŕmili senom, ktoré sa sušilo na trvalých a orných trávnych porastoch, hoci sa mohlo sušiť aj na sušiakoch na dosiahnutie lepšej kvality, resp. zníženie rizík súvisiacich s počasím. Senník (po slovinsky *kozolec*) možno považovať za najstarší sušiak. Spomenul ho profesor Oskar Moser už v roku 1558 (Juvanec, 2007, *Kozolec*, s. 24). Kľúčový odkaz na senník používaný na sušenie sena na kŕmenie hospodárskych zvierat uviedol Joseph Pseiner v roku 1822 (Juvanec, 2007, *Kozolec*, s. 26). Tieto odkazy potvrdzujú používanie sena ako tradičného krmiva a prevahu tohto typu technológie vo veľkej časti Európy.

Mäso pasúcich sa zvierat obsahuje o polovicu menej tuku a výrazne menej kalórií v porovnaní s mäsom zvierat kŕmených kukuričnou silážou alebo krmivom s vyšším podielom koncentrovaného krmiva. Podľa vedeckého výskumu mäso hovädzieho dobytku chovaného na pastvinách obsahuje 10-krát viac betakaroténu, až o 30 % viac vitamínu C a až o 54 % viac alfa-tokoferolu (vitamín E) (*Kmečki glas*, 20. 5. 2021). Mäso oviec chovaných na pastvinách obsahuje dvakrát viac luteínu ako mäso oviec kŕmených krmivom. Mäso zvierat chovaných na pastvinách má podobnú kvalitu ako mäso zveriny a približne rovnaký obsah tuku. Pomer omega-6 a omega-3 mastných kyselín je oveľa užší ako v mäse zvierat kŕmených kukuricou (Robinson, 2000).

Kŕmenie zvierat na pastvinách a lúkach má priaznivý vplyv na zníženie celkového obsahu tuku a na zvýšenie podielu betakaroténu, vitamínu E (alfa-tokoferolu), vitamínu B, tiamínu a riboflavínu, minerálov vápnika, horčíka a draslíka a celkových omega-3 mastných kyselín, ako aj na zabezpečenie zdravšieho pomeru omega-6 a omega-3 mastných kyselín, vyššieho obsahu CLA (cis-9 trans-11), vyššieho obsahu kyseliny vakcenovej (ktorá sa môže premeniť na CLA) a nižšieho obsahu nasýtených tukov (S. K. Duckett a kol., 2009).

Kravy chované na pastvinách sú odolnejšie voči chorobám a stresu. Priaznivý účinok tejto odolnosti sa môže preniesť aj na ľudí, ktorí konzumujú mlieko a mäso z týchto zvierat (Robinson, 2000). Množstvo kukurice a iných koncentrovaných krmív v krmive zvierat používaných na výrobu mäsa „seneno meso“ je obmedzené, keďže nadmerné používanie kukurice v krmive prežúvavcov podporuje zvýšenie odolnosti baktérie *Escherichia coli* v kyslej reakcii, ktorá je spojená so zvýšeným rizikom šírenia tejto baktérie.

Produkcia mäsa „seneno meso“ je lokálne orientovaná a vďaka vysokému podielu lúk (pasienkov a sena) prispieva k udržateľnej forme chovu hospodárskych zvierat. Pásenie na pastvinách je najlepším spôsobom, ako chovať zvieratá udržateľne a v kombinácii s kŕmením senom predstavuje aj tradičný prístup k chovu zvierat. Kombinácia širšieho a tradičného využívania prispieva k zachovaniu biodiverzity (denník *Večer*, 2021). V záujme zachovania biodiverzity v prírode je však najúčinnnejším spôsobom využívania lúk taký prístup, ktorý kombinuje pastvu a kosenie.

Produkcia mäsa „seneno meso“ je mimoriadne udržateľná, pretože chráni klímu a pôdu a podporuje biodiverzitu. Zachovanie trávnych porastov má zásadný význam na produkciu mäsa „seneno meso“, keďže lúky a pasienky ukladajú vďaka vysokému obsahu humusu v horných vrstvách pôdy približne o tretinu viac uhlíka na hektár ako orná pôda (149 t C/ha). V hlbších vrstvách pôdy sa na trávnych porastoch (196 t C/ha) ukladá podobné množstvo uhlíka ako v priemernej lesnej pôde (191 t C/ha) (ARGE Heumilch, 2021). Sekvestrácia uhlíka v pôde zlepšuje štruktúru a kvalitu pôdy a zároveň prispieva k udržateľnému poľnohospodárstvu a riadeniu prírodných zdrojov.